

Наредба № 16

от 16 юли 2009 г.

за лицензиране на платежните институции и операторите на платежни системи

(Издадена от Българската народна банка, обнародвана в „Държавен вестник“, бр. 62 от 4 август 2009 г.; в сила от 1 ноември 2009 г.; изм., бр. 102 от 2009 г.)

Глава първа

ПРЕДМЕТ

Чл. 1. С тази наредба се определят:

1. условията и редът за издаване на лиценз и за извършване на дейност като платежна институция;
2. условията и редът за издаване на лиценз и за извършване на дейност като оператор на платежна система;
3. изискванията към предоставяните в БНБ отчети от доставчиците на платежни услуги, операторите и участниците в платежни системи.

Глава втора

ПЛАТЕЖНИ ИНСТИТУЦИИ

Раздел I

Издаване на лиценз за платежна институция

Заявление за издаване на лиценз и необходими документи

Чл. 2. (1) Заявлението за издаване на лиценз за извършване на дейност като платежна институция се подава писмено до Управителния съвет на БНБ чрез управителя и подуправителя, ръководещ управление „Банково“.

(2) Заявлението съдържа наименование, седалище и адрес на управление на заявителя и изчерпателно изброяване на платежните услуги, които заявителят възнамерява да извършва.

Необходими документи

Чл. 3. (1) Към заявлението се прилагат следните документи относно заявителя:

1. заверен препис от устава или дружествения договор, а за дружество в процес на учредяване се представя и заверен препис от решението на учредително-

то събрание за създаване на дружеството и от протокола от заседанието за избор на управителни органи;

2. документи, удостоверяващи, че е внесен изискуемият капитал, съгласно чл. 8, ал. 1 от Закона за платежните услуги и платежните системи, съответстващ на видовете платежни услуги, които заявителят възнамерява да извършва; за дружество в процес на учредяване се прилага удостоверение от банка, че паричните вноски са внесени по набирателна сметка, а за непарични вноски се прилагат документи по чл. 72 и 73 от Търговския закон;

3. декларация за произхода на средствата, с които са направени вноските срещу записаните акции, съответно дялове, или с които същите са придобити;

4. единен идентификационен код или извлечение от търговския регистър, издадено преди не повече от един месец, считано от датата на подаване на заявлението до БНБ;

5. изчерпателно описание на дейността на заявителя и одитирани финансови отчети за последните 3 години или за периода на съществуване на дружеството, освен ако заявителят не е дружество в процес на учредяване;

6. бизнес план и прогнозен бюджет за първите три години от дейността, които включват най-малко:

а) план за развитие и икономическа обосновка на дейността;

б) изчерпателно описание на всички дейности, които заявителят възнамерява да извършва;

в) правила и процедури за извършване на дейността, обхващащи заявителя, неговите клонове и представители;

г) определяне на рисковете, на които е изложена или може да бъде изложена платежната институция, обхващащи заявителя, неговите клонове и представители;

д) прогнозен бюджет за първите три години от дейността, основан на реалистични разчети;

е) ресурсна осигуреност за извършване на дейността;

7. правила за управление на дейността, като платежна институция, обхващащи дейността на заявителя, неговите клонове и представители, които включват:

а) управленска структура и нива на отговорност;

б) системи и процедури за установяване, управление, контрол и докладване на рисковете, на които е изложена или може да бъде изложена платежната институция;

в) механизми за вътрешен контрол, включително надеждни и ефективни административни и счетоводни процедури;

г) програма за мерките срещу изпиране на пари, в изпълнение на задълженията, установени в Закона за мерките срещу изпирането на пари и Закона за мерките срещу финансиране на тероризма, както и в Регламент № 1781/2006 на Ев-

ропейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г. относно информацията за платеца, придружаваща паричните преводи;

д) проект на вътрешни правила за мерки срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма;

е) мерки за осигуряване на непрекъсваемост и надеждност при предоставяне на платежни услуги;

ж) процедури за прилагане на защитни мерки по чл. 21 от Закона за платежните услуги и платежните системи;

з) организация и управление на информационната система, включително начина за защита на информацията и данните на клиентите;

8. описание на организационната структура на заявителя, включително:

а) информация за представителите и клоновете, които ще бъдат използвани от заявителя, ако той предвижда да има такива; за съществуващи към момента на подаване на заявлението представители и клонове се подава и информацията по чл. 7;

б) условия за възлагане на дейности на подизпълнители, ако такова се предвижда;

в) взаимодействие на заявителя с други доставчици на платежни услуги и/или платежни системи;

9. списък с акционерите/съдружниците и притежаваните от тях акции/дялове от капитала, съдържащ техния единен идентификационен код или лични данни по документ за самоличност;

10. списък на лицата, които пряко или косвено притежават квалифицирано дялово участие по смисъла на § 1, ал. 1, т. 6, 6а, 6б, 6в, 6г и 6д от Закона за кредитните институции в капитала на заявителя;

11. списък на лицата, с които заявителят се намира в тесни връзки по смисъла на § 1, ал. 1, т. 10 от Закона за кредитните институции;

12. списък на лицата, управляващи и представляващи заявителя, на членовете на неговите органи за управление и надзор и на лицата, управляващи и представляващи неговите клонове и представители;

13. списък на адресите, където заявителят ще извършва платежни услуги, включително чрез клон или представител;

14. декларация за съответствие на помещенията, в които ще извършва платежни услуги, включително чрез клонове или представители, на изискванията за сигурност и противопожарна безопасност съгласно действащото законодателство;

15. данни и документи за управляващите и представляващите заявителя и членовете на неговите органи за управление и надзор, както и за лицата, притежаващи квалифицирано дялово участие или с които заявителят се намира в тесни връзки.

(2) Заявлението за лиценз се подписва от лицата, управляващи и представляващи заявителя.

(3) Приложените документи се представят на български език или в легализиран превод в оригинал или в заверен от заявителя препис, като при поискване заявителят е длъжен да представи оригинала на документа.

(4) Документ може да бъде заменен с нотариално заверена декларация в случаите, когато той се издава от орган на чужда държава и правната система на тази държава не предвижда издаването на такъв или аналогичен документ.

(5) Заявителят е длъжен незабавно писмено да информира БНБ при настъпване на промени в информацията, съдържаща се в заявлението и в приложението към него документи, настъпили след подаване на заявлението.

(6) Българската народна банка може да изисква представянето на допълнителни документи с цел да бъдат установени обстоятелствата, необходими за извършване на преценка дали са условията за издаване на лиценз.

(7) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2009 г.) За издадения лиценз БНБ предоставя на заявителя художествено оформено удостоверение.

Изисквания за квалификация, професионален опит и добра репутация

Чл. 4. (1) Управляващите и представляващите заявителя и членовете на неговите органи за управление и надзор могат да бъдат физически лица, които:

1. имат висше образование;
2. имат поне 5-годишен професионален опит, от които три години управленски опит в предприятие от банковия или финансовия сектор или в сравними с банка институции по смисъла на § 1, т. 2–4 от Наредба № 20 от 2009 г. за издаване на одобрения по чл. 11, ал. 3 от Закона за кредитните институции;
3. не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, освен ако не са реабилитирани;
4. не са били през последните две години член на управителен или контролен орган или неограничено отговорен съдружник в дружество, когато то е прекратено поради несъстоятелност, ако са останали неудовлетворени кредитори;
5. не са лишени от право да заемат материалноотговорна длъжност; и
6. не са включени в списъка по чл. 5, ал. 1 от Закона за мерките срещу финансиране на тероризма.

(2) Изискванията по ал. 1, т. 3–6 се прилагат и за физическите лица, които пряко или косвено притежават квалифицирано дялово участие в капитала на заявителя, както и за лицата, които по закон представляват юридическите лица, притежаващи пряко или косвено квалифицирано дялово участие в капитала на заявителя.

(3) Изискванията по ал. 1, т. 3–6 се прилагат и за лицата, управляващи и представляващи клонове и представители на заявителя.

(4) При промяна в лицата по ал. 1, 2 и 3 следва да бъдат спазени всички изисквания на този член, като платежната институция уведомява БНБ в срок до 7 дни от извършване на промяната и прилага съответните документи, изисквани за тези лица, съгласно наредбата.

Данни за управляващите и представляващите заявителя, за членовете на неговите органи за управление и надзор

Чл. 5. За лицата, управляващи и представляващи заявителя, за членовете на неговите органи за управление и надзор и за лицата, управляващи и представляващи неговите клонове и представители, се представят следните данни:

1. имена и лични данни по документ за самоличност, националност, постоянен и настоящ адрес;
2. попълнен въпросник – декларация за квалификация, професионален опит и добра репутация по образец на БНБ;
3. свидетелство за съдимост, издадено преди не повече от един месец, считано от датата на подаване на заявлението, а в случаите, когато лицето не е български гражданин – друг аналогичен документ;
4. заверен препис от диплома за завършено образование;
5. декларация, удостоверяваща спазването на изискванията по чл. 4, ал. 1, т. 4–6, както и че лицето не е било осъждано за умишлено престъпление в държава, на която не е гражданин;
6. удостоверение за липса на данъчни и осигурителни задължения;
7. когато е представител на юридическо лице – заверен препис-извлечение от решението на компетентния орган за определянето му за участие в управителен или надзорен орган на платежната институция.

Данни за лицата, притежаващи квалифицирано дялово участие или с които заявителят се намира в тесни връзки

Чл. 6. (1) За всяко физическо лице, което притежава или е записало пряко или косвено квалифицирано дялово участие по смисъла на § 1, ал. 1, т. 6, 6а, 6б, 6в, 6г и 6д от Закона за кредитните институции в капитала на дружеството-заявител, се представят:

1. данните, документите и декларациите по чл. 5, т. 1, 3, 5, 6 и 7;
2. попълнен въпросник – декларация за квалификация, професионален опит и добра репутация по образец на БНБ;
3. декларация за произхода на средствата, с които са направени вноските срещу записаните акции, съответно дялове, или с които същите са придобити.

(2) За всяко юридическо лице, което притежава или е записало пряко или косвено квалифицирано дялово участие в капитала на дружеството-заявител, се представят следните данни и документи:

1. единен идентификационен код или извлечение от търговския регистър, из-

дадено преди не повече от един месец, считано от датата на подаване на заявлението до БНБ;

2. заверен препис от устава/дружествения договор и други документи по учредяването на дружеството;

3. изчерпателно описание на дейността на юридическото лице и одитирани финансови отчети за последните 3 години или за периода на съществуването му, освен ако не е новоучредяващо се дружество;

4. удостоверение за липса на данъчни и осигурителни задължения;

5. декларация за произхода на средствата, с които са направени вноските срещу записаните акции, съответно дялове, или с които същите са придобити;

6. данните, документите и декларации по чл. 5, т. 1, 3, 5, 6 и 7 за лицата, управляващи и представляващи юридическото лице;

7. попълнен въпросник – декларация по ал. 1, т. 2 с данни за лицата, представляващи юридическото лице.

(3) Българската народна банка може да поиска представяне на данните и документите по ал. 1 и 2 и за лица, чието участие в капитала на заявителя не е квалифицирано.

(4) При прехвърляне на акции/дялове в капитала на платежната институция ал. 1 и 2 се прилагат съответно, като документите се представят преди извършване на прехвърлянето.

(5) Заявителят представя в БНБ документите по ал. 1 и 2 и за лицата, с които се намира в тесни връзки по смисъла на § 1, ал. 1, т. 10 от Закона за кредитните институции, както и при промяна в тези лица, в 7-дневен срок от извършване на промяната.

Извършване на дейност чрез представител и/или клон на платежна институция

Чл. 7. (1) Когато заявителят ще извършва дейност чрез представител и/или клон, той представя в БНБ следната информация и документи:

1. наименование, седалище и адрес на заявителя, единен идентификационен код или извлечение от търговския регистър на заявителя, издадено преди не повече от един месец, считано от датата на подаване на документите до БНБ, и номер на издадения от БНБ лиценз за извършване на дейност като платежна институция;

2. наименование, седалище и адрес на представителя или клона;

3. единен идентификационен код или извлечение от търговския регистър на представителя или клона, издадено преди не повече от един месец, считано от датата на подаване на документите до БНБ;

4. списък на лицата, управляващи и представляващи представителя или клон, и документи по чл. 5 за тези лица, удостоверяващи изпълнението на изискванията по чл. 4;

5. декларация, че правилата и процедурите по чл. 3, ал. 1, т. 7 обхващат и клон на или представителя, който заявителят желае да регистрира.

(2) Когато представителят е лицензирана от БНБ институция, заявителят може да представи на БНБ само информация за датата и номера на вече представена в БНБ информация, съгласно изискванията на друг нормативен акт, която отговаря на съдържанието и обема на изискваната по ал. 1 информация.

(3) Българската народна банка вписва, отказва вписване или заличава клон на или представителя на платежна институция във водения от нея регистър на основанията, предвидени в чл. 26 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 102 от 2009 г.) В регистъра при БНБ се вписват и платежните институции, които ще извършват дейност чрез представител или клон на територията на държава членка след изпълнение изискванията на чл. 29 от Закона за платежните услуги и платежните системи и на тази наредба.

(5) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2009 г.) В регистъра при БНБ се вписва информация за платежни институции от други държави-членки, които предоставят платежни услуги на територията на страната след изпълнение изискванията на чл. 30 от Закона за платежните услуги и платежните системи, както и информация за кредитни институции, които предоставят платежни услуги на територията на страната чрез представител след изпълнение изискванията на чл. 22 от Закона за кредитните институции.

Раздел II

Капитал на платежна институция

Общи положения

Чл. 8. По всяко време на извършване на дейността платежната институция е длъжна да разполага със собствен капитал на неконсолидирана и на консолидирана основа в размери, които не могат да спадат под по-голямата от стойностите по чл. 8 или по чл. 9 от Закона за платежните услуги и платежните системи.

Елементи на собствения капитал

Чл. 9. (1) Собственият капитал на платежната институция на неконсолидирана основа се образува от следните елементи:

1. внесен и регистриран капитал, с изключение на привилегированите акции;
2. фонд „Резервен“ по смисъла на чл. 246 от Търговския закон, с изключение на премийните резерви, свързани с привилегировани акции с натрупващ се дивидент;
3. други резерви с общо предназначение, заделени от печалбата след облагането ѝ;
4. неразпределената печалба от минали години;

5. резервите от преценка на недвижими имоти, в които се помещава платежната институция;

б. сумите, привлечени от платежната институция чрез безсрочни дългово-капиталови (хибридни) инструменти и други финансови инструменти, както и безсрочни привилегировани акции с натрупващ дивидент, при условие че тези инструменти отговарят на следните специфични изисквания:

а) сумите по тях са платени изцяло;

б) изплащането им не е ограничено със срок;

в) изплащането им не е обезпечено под никаква форма от платежната институция;

г) в случай на ликвидация или несъстоятелност на платежната институция изплащането им е допустимо, след като се удовлетворят изцяло вземанията на всички останали кредитори;

д) вземанията по тези инструменти относно главницата не могат да станат изискуеми без писмено разрешение на БНБ;

е) условията, при които тези средства са привлечени от платежната институция, ѝ дават правото да отлага изплащането на лихвения доход по тях, ако тя не е формирала печалба или печалбата ѝ е недостатъчна;

7. сумите, привлечени като подчинен срочен дълг, както и срочни привилегировани акции с натрупващ се дивидент и подчинени срочни дългово-капиталови (хибридни) инструменти, при условие че тези инструменти отговарят на следните специфични изисквания:

а) сумите по инструментите са платени изцяло;

б) изплащането им не е обезпечено под никаква форма от платежната институция;

в) първоначалният им срок до падежа е не по-къс от 5 години;

г) предсрочното им изплащане не може да се извърши без предварително писмено разрешение на БНБ;

д) договорът не може да предвижда възможност за предсрочна изискуемост на инструментите;

е) в случай на ликвидация или несъстоятелност на платежната институция изплащането им е допустимо, след като се удовлетворят изцяло вземанията на всички останали кредитори.

(2) Неразпределената печалба по ал. 1, т. 4 може да се включи в собствения капитал, след като годишният финансов отчет е приет от общото събрание на дружеството и са приспаднати сумите за изплащане на дивиденди и другите отчисления.

(3) Веднъж включена като елемент на собствения капитал, неразпределената печалба от минали години може да се използва за дивиденди само с одобрение на БНБ.

(4) През последните 5 години до падежа размерът на инструментите по ал. 1, т. 7 се включва в собствения капитал с намаление от 20 на сто годишно. След падежа те се изключват изцяло при изчисляването на собствения капитал.

(5) Алинея 4 се прилага и по отношение на падежите на изплащане на лихви или други договорени доходи по инструментите по ал. 1, т. 7.

(6) Сумите по ал. 1, т. 6 и 7 могат да бъдат включени в собствения капитал след разрешение от БНБ, издадено въз основа на писмено заявление, придружено със съответните документи, доказващи наличието на изискванията по този член. Срокът за произнасяне е 30-дневен.

(7) Платежната институция не може да включва в собствения капитал:

1. резерви от хеджиране на парични потоци от позиции, оценявани преди това по амортизирана стойност, и от хеджиране на парични потоци, свързано с прогнозни трансакции;

2. печалби и загуби от пасиви, оценявани по справедлива стойност;

3. нереализираната печалба от инвестиционни имоти и от финансови инструменти на разположение за продажба.

(8) Сумата по ал. 1 се намалява със:

1. загубата за текущата и минали години;

2. балансовата стойност на притежаваните от платежната институция собствени акции;

3. стойността на нематериалните активи;

4. нереализираната загуба от финансовите инструменти на разположение за продажба;

5. балансовата стойност на инвестициите в акции или друга форма на дялово участие, когато представляват над 10 на сто от внесения капитал на платежната институция, както и инвестициите в дългово-капиталови (хибридни) инструменти и в подчинен срочен дълг в кредитни институции, в които платежната институция има участие над 10 на сто от внесения капитал, за всеки отделен случай, когато те не са консолидирани в баланса ѝ;

6. балансовата стойност на инвестициите в акции или друга форма на дялово участие в капитала, в дългово-капиталови (хибридни) инструменти и в подчинен срочен дълг в банка или финансова институция по Закона за кредитните институции, в случай че общата им сума надвишава 10 на сто от собствения капитал на платежната институция преди намаленията по тази точка и по т. 5 от тази алинея;

7. балансовата стойност на всички инвестиции в акции или друга форма на дялово участие, представляващи 10 и над 10 на сто от внесения капитал на неконсолидирано предприятие, различно от тези по т. 5.

(9) Собственият капитал на платежна институция на консолидирана основа се образува съгласно ал. 1–8, като към него се прибавят, респективно извадят, следните елементи:

1. малцинствените участия;
2. репутацията;
3. разликите от трансформиране на отчети в друга валута;
4. други елементи, допустими от действащото законодателство при консолидация.

(10) Когато елементите по ал. 9, т. 2, 3 и 4 са положителни (дебитни) позиции, с тях се намалява консолидираният собствен капитал. Когато са отрицателни (кредитни) позиции, те се добавят към консолидирания капитал.

(11) Малцинствените участия по ал. 9, т. 1 в дъщерни банкови и небанкови предприятия, които са обект на пълна консолидация, се отчитат към съответния елемент на капитала на платежната институция в зависимост от характера на малцинствените участия.

Отчети за собствения капитал

Чл. 10. (1) Платежната институция съставя отчет за собствения капитал въз основа на баланса на неконсолидирана основа към последната дата на всяко тримесечие. Отчетът се представя в управление „Банково“ на БНБ до 15-о число на месеца, следващ отчетния период.

(2) Платежната институция представя отчет за собствения капитал на консолидирана основа на всяко шестмесечие до 30 дни след края на отчетния период.

(3) Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указания формата и съдържанието на отчета за собствения капитал.

Допълнителни сведения

Чл. 11. Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, може да изисква от платежната институция допълнителни сведения по всяка позиция на отчета за собствения капитал.

Контрол за верността на данните

Чл. 12. Българската народна банка може да извършва проверки за верността на съставянето на отчета по чл. 10, включително и чрез проверки на място и сравняване на данните от отчета с тези по счетоводната и оперативната отчетност на платежната институция.

Задължения за предоставяне на информация от платежна институция

Чл. 13. Дружество, лицензирано да извършва дейност като платежна институция, е длъжно да представя на БНБ годишни финансови отчети, заверени от специализирано одиторско предприятие, вписано в регистъра на регистрирани одитори съгласно Закона за независимия финансов одит, в срок до 7 дни от получаването на одиторския доклад, но не по-късно от 15 април на календарната

година, следваща годината, за която отчетът се отнася, както и междинни финансови отчети, в срок до края на календарния месец, следващ отчетния шестмесечен период.

Глава трета

ПЛАТЕЖНИ СИСТЕМИ

Раздел I

Издаване на лиценз за опериране на платежна система по глава шеста, раздел III от Закона за платежните услуги и платежните системи

Заявления за издаване на лиценз и необходими документи

Чл. 14. Заявлението за издаване на лиценз за оператор на платежна система се подава писмено до Управителния съвет на БНБ чрез управителя и подуправителя, ръководещ управление „Банково“. Заявлението съдържа:

1. наименование на платежната система;
2. наименование, седалище и адрес на управление на заявителя;
3. изчерпателно описание на дейността, която заявителят възнамерява да извършва;
4. наименование, седалище и адрес на управление на участниците в системата.

Необходими документи

Чл. 15. (1) Към заявлението се прилагат следните документи относно заявителя:

1. заверен препис от устава, а за дружество в процес на учредяване се представя и заверен препис от решението на учредителното събрание за създаване на дружеството и от протокола от заседанието за избор на управителни органи;
2. документи, удостоверяващи, че изискуемият капитал съгласно чл. 95, ал. 1, т. 2 от Закона за платежните услуги и платежните системи е изцяло внесен; за дружество в процес на учредяване се прилага удостоверение от банка, че паричните вноски са внесени по набирателна сметка, а за непарични вноски – документи по чл. 72 и 73 от Търговския закон;
3. декларация за произхода на средствата, с които са направени вноските срещу записаните акции, съответно дялове, или с които същите са придобити;
4. единен идентификационен код или извлечение от търговския регистър, издадено преди не повече от един месец, считано от датата на подаване на заявлението до БНБ;
5. изчерпателно описание на дейността на заявителя и одитирани финансови отчети за последните 3 години или за периода на съществуване на дружеството.

вото, освен ако заявителят не е новоучредяващо се дружество;

б. стратегия и бизнес план на заявителя за дейността във връзка с опериране на платежната система за период не по-малко от три години от функционирането ѝ, които съдържат:

а) план за развитие и икономическа обосновка на дейността, основани на реалистични разчети и демонстриращи възможностите на заявителя да използва финансови и технически ресурси, системи и процедури, осигуряващи надлежно извършване на дейността, за която желае да бъде лицензиран;

б) анализ на рисковете, на които е изложен или може да бъде изложен операторът на платежната система и/или участниците в нея, принципи за управление на риска и мерки срещу финансовите рискове;

в) описание на техническата и ресурсна обезпеченост за дейностите на системата, включително осигуряване на подходяща компютърна, информационна, счетоводна и деловодна система;

г) описание на организационните предпоставки за осъществяване дейностите на системата, включващи организационна схема и щатна структура на дружеството, както и списък с лица за контакт, които ще получават известия, подавани от БНБ;

7. правила за управление на дейността по опериране на платежната система, които включват:

а) управленска структура и нива на отговорност;

б) системи и процедури за установяване, управление, контрол и докладване на рисковете, на които е изложен или може да бъде изложен операторът на платежна система или участниците в нея;

в) механизми за вътрешен контрол, включително административни и счетоводни процедури;

г) мерки за осигуряване на непрекъсваемост и надежност при предоставяне на платежни услуги;

8. описание на организацията и управлението на информационната система, включително начина за защита на информацията и данните на клиентите, обхващащи заявителя и участниците в платежната система;

9. описание на организационната структура и правила за определяне и контрол на отговорностите;

10. описание на системите и процедурите за установяване, управление, контрол и докладване на рисковете, на които е изложен или може да бъде изложен операторът на платежната система и/или участниците в нея;

11. описание на системите и механизмите за вътрешен контрол, административните и счетоводните процедури, което включва методите и средствата за ефективно наблюдение и контрол на рисковете, включително и риска от използване на системата за изпирание на пари и финансиране на тероризма;

12. правила на платежната система и проект на писмено споразумение, съдържащо общи правила и стандартни процедури за извършване на преводи, което ще бъде сключено между всички участници в платежната система, или проект на двустранно споразумение, което ще се сключи между оператора на платежната система и всеки един от другите участници в системата;

13. списък с акционерите и притежаваните от тях акции от капитала, съдържащ техния единен идентификационен код или лични данни по документ за самоличност;

14. списък на лицата, които пряко или косвено притежават квалифицирано дялово участие по смисъла на § 1, ал. 1, т. 6, 6а, 6б, 6в, 6г и 6д от Закона за кредитните институции в капитала на заявителя;

15. списък на лицата, с които заявителят се намира в тесни връзки по смисъла на § 1, ал. 1, т. 10 от Закона за кредитните институции;

16. списък на лицата, управляващи и представляващи заявителя и членовете на неговите органи за управление и надзор;

17. декларация за съответствие на помещенията, в които ще се извършва дейност, на изискванията за сигурност и противопожарна безопасност съгласно действащото законодателство;

18. данни и документи за управляващите и представляващите заявителя и членовете на неговите органи за управление и надзор, както и за лицата, притежаващи квалифицирано дялово участие или с които заявителят се намира в тесни връзки.

(2) Ако операторът на платежна система, осигуряваща окончателност на сетълмента, възнамерява освен управлението на платежна система да извършва по занятие и други дейности, към заявлението за издаване на лиценз се прилага искане за разрешение за извършване на тези дейности.

(3) За заявлението и приложените към него документи се прилага чл. 3, ал. 2–6.

(4) (Нова – ДВ, бр. 102 от 2009 г.) За издадения лиценз БНБ предоставя на заявителя художествено оформено удостоверение.

Изисквания за квалификация, професионален опит и добра репутация

Чл. 16. (1) В управителните и надзорните органи на оператора на платежна система могат да участват физически лица, които:

1. имат висше образование;

2. имат поне 5-годишен професионален опит, от които три години управленски опит в предприятие от банковия или финансовия сектор или в сравними с банка институции по смисъла на § 1, т. 2–4 от Наредба № 20 от 2009 г. за издаване на одобрения по чл. 11, ал. 3 от Закона за кредитните институции;

3. не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, освен ако не

са реабилитирани;

4. не са били през последните две години член на управителен или контролен орган или неограничено отговорен съдружник в дружество, когато то е прекратено поради несъстоятелност, ако са останали неудовлетворени кредитори;

5. не са лишени от право да заемат материалноотговорна длъжност; и

6. не са включени в списъка по чл. 5, ал. 1 от Закона за мерките срещу финансиране на тероризма.

(2) Изискванията по ал. 1, т. 3–6 се прилагат и за физическите лица, които пряко или косвено притежават квалифицирано дялово участие в капитала на заявителя, както и за лицата, които по закон представляват юридическите лица, притежаващи пряко или косвено квалифицирано дялово участие в капитала на заявителя.

(3) При промяна в лицата по ал. 1 и 2 следва да бъдат спазени всички изисквания на този член, като операторът на платежна система уведомява БНБ в срок до 7 дни от извършване на промяната и прилага съответните документи, изисквани за тези лица, съгласно наредбата.

Данни за лицата, отговорни за управлението и надзора над заявителя

Чл. 17. За лицата, управляващи и представляващи заявителя и за членовете на неговите органи за управление и надзор, се представят документите и информацията по чл. 5.

Данни за лицата, притежаващи квалифицирано дялово участие или с които заявителят се намира в тесни връзки

Чл. 18. (1) За всяко физическо или юридическо лице, което притежава или е записало пряко или косвено квалифицирано дялово участие по смисъла на § 1, ал. 1, т. 6, 6а, 6б, 6в, 6г и 6д от Закона за кредитните институции в капитала на дружеството-заявител, се представят документите и информацията по чл. 6.

(2) Българската народна банка може да поиска представяне на данните и документите по чл. 6, ал. 1 и 2 и за лица, чието участие в капитала на заявителя не е квалифицирано.

(3) При прехвърляне на акции в капитала на оператора на платежна система ал. 1 и 2 се прилагат съответно, като документите се представят преди извършване на прехвърлянето.

(4) Заявителят представя в БНБ документите по чл. 6, ал. 1 и 2 и за лицата, с които се намира в тесни връзки по смисъла на § 1, ал. 1, т. 10 от Закона за кредитните институции, както и при промяна в тези лица, в 7-дневен срок от извършване на промяната.

Раздел II

Изисквания за осигуряване на технически, организационни и функционални възможности

Съобразяване с изискванията

Чл. 19. С цел осигуряване на безпроблемно предоставяне на услуги от платежната система операторът на платежна система трябва през целия период на дейността си да отговаря на определените технически, организационни и функционални изисквания.

Помещения

Чл. 20. (1) Операторът на платежната система осигурява подходящи помещения за осъществяване на дейността си. Помещенията са подходящи, ако са технически оборудвани по начин, който осигурява надеждното извършване на всички бизнес процеси в рамките на предоставяне на услуги при функциониране на платежната система.

(2) Ако операторът на платежна система използва наети помещения, наемният договор трябва да бъде с определен срок, който е не по-кратък от три години.

Техническа обезпеченост

Чл. 21. (1) Операторът на платежна система трябва да притежава подходяща техническа база.

(2) Техническата база е подходяща, ако позволява постоянна, надеждна и стабилна поддръжка на бизнес процесите по предоставяне услугите на платежната система.

Оперативни процедури

Чл. 22. (1) Операторът на платежна система определя и осигурява прилагането на оперативни процедури, които следва да се извършват в отделните фази на приемане и обработка на нареждания, сетълмент на вземания и задължения, изпращане на информация до участниците в платежната система и до агента по сетълмент, както и правилата и процедурите за действие при извънредни ситуации.

(2) Ангажираните с изпълнение на оперативните процедури служители се уведомяват за тях и обучават с оглед надлежното им изпълнение.

Система за вътрешен контрол и управление на риска

Чл. 23. (1) Операторът на платежна система осигурява адекватно функциониране на системата за вътрешен контрол и управление на риска.

(2) Функционирането на системата за вътрешен контрол и управление на риска е адекватно, ако функциите по управление на риска, по вътрешен контрол и

по осъществяване на ежедневните операции са независими и отделени една от друга, като отговорностите на ангажираните с отделните работни процедури служители са ясно дефинирани.

Раздел III

Изисквания към правилата за управление на рисковете

Обхват

Чл. 24. (1) Правилата за дейност на всяка платежна система следва ясно и конкретно да определят начините за управление на риска и за контрол в платежната система, а също правата и задълженията на участниците в нея и на оператора на платежната система както в нормални, така и в извънредни ситуации.

(2) С правилата по ал. 1 операторът на платежната система трябва да:

1. определи принципите за управление на рисковете, присъщи на съответната платежна система;

2. определи критериите за участие в системата;

3. осигури възможности за извършване на сетълмент в съответствие със сроковете по чл. 64–66 от Закона за платежните услуги и платежните системи;

4. осигури, че активите, използвани за сетълмент на приетите от системата нареждания, са изложени на възможно най-малък риск;

5. покрие технически и организационни критерии, включващи:

а) мерки за предотвратяване на злоупотреба и изтичане на информация;

б) висока степен на сигурност и оперативна надеждност, както и способност за противодействие на неоторизирани въздействия;

в) мерки, които осигуряват навременно приключване обработката на приети от системата нареждания, включително в случай на извънредна ситуация;

г) мерки срещу използването на платежната система за изпиране на пари и за финансиране на тероризма.

Управление на финансови рискове

Чл. 25. (1) Финансовите рискове са сетълмент-риск и системен риск.

(2) Сетълмент-риск е рискът, че сетълментът в платежна система няма да се осъществи поради невъзможност на участник в платежната система да изпълни своите задължения. Сетълмент-рискът може да възникне както като кредитен, така и като ликвиден риск.

(3) Кредитен риск е рискът, че участник в платежна система няма да бъде в състояние да изпълни изцяло свое задължение, нито когато то стане изискуемо, нито в по-късен момент.

(4) Ликвиден риск е рискът, че участник в платежна система няма да може да изпълни свое задължение изцяло и в срок, без да бъде неплатежоспособен, тъй като той може да изпълни задължението в по-късен момент.

(5) Платежната система следва да има ясно дефиниран способ за определяне вземанията и задълженията между участниците в системата както в нормални, така и в извънредни ситуации, така че ясно да очертава сетълмент-рисковете, присъщи на системата, както и излагането на участниците в нея на тези рискове.

(6) Системен риск е рискът, че невъзможността на участник в платежна система да изпълни в срок своите функции и задължения по отношение на другите участници ще създаде невъзможност други участници да изпълнят своите изискуеми задължения. Системният риск може да възникне като сетълмент-риск или като операционен риск.

Управление на операционни рискове

Чл. 26. (1) Операционни рискове са рисковете, които произтичат от използването на информационни и други технологии, както и от оборудване, персонал и организационни процедури от страна на оператора и участниците в платежната система.

(2) Операторът на платежна система подробно определя целите и подходящите мерки за осигуряване сигурността на системата и операционната надеждност на системните компоненти, като се съобразява с ефективните стандарти в съответната област.

(3) Операторът на платежна система осигурява сигурен и надежден способ за предаване нарежданията на участниците в платежната система, за определяне взаимните вземания и задължения между участниците и за довеждане до знанието на тези участници и на агента по сетълмент на резултатите от това определяне. Операторът на платежна система дефинира посочените фази в операционни правила, адресирани към участниците в платежната система.

(4) Операторът на платежна система и участниците в платежната система осигуряват адекватни резервни технически способности за навременно приключване на дневната обработка дори при повреда в основно оборудване.

(5) Резервните технически способности и процедури се подлагат на регулярна проверка както от оператора на платежна система, така и от участниците в платежната система.

(6) Неделима част от операционните правила на системата представлява план за работа при извънредни ситуации, разработващ сценарии за действие, ако при оперирането на платежната система се появят операционни проблеми.

(7) Участниците в платежната система се запознават с процедурите и правилата по ал. 3 и 4, като предварително писмено се уведомяват за всяко изменение в тях.

Раздел IV

Одит на операторите на платежни системи

Одиторски доклад

Чл. 27. (1) Одиторският доклад за извършване одит на операциите на оператора на платежна система се изготвя от специализирано одиторско предприятие, вписано в регистъра на регистрирани одитори съгласно Закона за независимия финансов одит.

(2) Операторът на платежна система изпраща в БНБ одитирания си годишен финансов отчет и одиторския доклад, както и доклада по ал. 1 в срок до 7 дни от получаване на одиторските доклади, но не по-късно от 5 месеца след края на календарната година, за която се отнасят.

Приложение към одиторския доклад

Чл. 28. (1) Неразделна част от доклада за одит на операциите на оператора на платежна система представлява приложение към него със съдържанието по ал. 2–9.

(2) Приложението включва доклад за спазване на правилата по управление на риска. Обяснителните бележки към индивидуалните категории рискове съдържат най-малко:

1. определяне на отделните видове риск, на които е изложен операторът на платежна система поради природата на неговата дейност;
2. мнението на одитора по управлението на всеки вид риск;
3. констатирани недостатъци по отделните видове рискове и мнение на одитора относно адекватността на системата за вътрешен контрол;
4. обяснения относно изпълнението на одиторските препоръки от предходната година;
5. препоръки на одитора за подобрене на процедурите и политиката по управление на отделните видове рискове.

(3) Одиторът анализира управлението на отделните рискове, като за тази цел преценява дали операторът на платежна система е въвел политика по управление на риска, вътрешни процедури за идентифициране и оценка на рисковете, процедури за наблюдение прилагането на мерки за управление на риска, както и дали компетенциите относно операции, свързани с отделни рискове, са били третираны в подходящи вътрешни актове.

(4) Приложението включва доклад за функционирането на отдела за вътрешен контрол на оператора на платежна система, съдържащ кратко описание на функциите на отдела с мнението на одитора относно адекватността на функциониране на отдела, идентифициране на недостатъци, както и препоръки за подобрене на неговата дейност.

(5) Приложението съдържа обяснителни бележки, разглеждащи съобразяването с препоръките на одитора от предходни години за подобрения в дейността на вътрешния контрол.

(6) Приложението съдържа доклад за качеството на информационната система, обслужваща дейността на платежната система, за чието опериране е лицензирано дружеството оператор на платежна система. Преценката на одитора се допълва с констатации и препоръки, третиращи следните области:

1. ефективно функциониране на информационната система;
2. съответствие между дейността на информационната система и формулираните бизнес цели на дружеството оператор на платежна система;
3. политика и организация на сигурността и защитата на информационната система и базата данни;
4. адекватност на общия, системния и други видове контрол; и
5. технологична инфраструктура.

(7) Приложението включва мнението на одитора относно точността на подаваните в БНБ отчети съгласно тази наредба.

(8) Приложението съдържа обяснителни бележки във връзка с всички съществени бизнес събития, настъпили след датата на изготвяне на баланса.

(9) Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указания формата и минималния обхват на одиторския доклад.

Глава четвърта

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОТЧЕТНОСТ

Раздел I

Отчетност относно електронни пари

Чл. 29. (1) Издателите на електронни пари предоставят на БНБ отчети относно:

1. стойността на издадените електронни пари;
2. видовете и броя на издадените инструменти за електронни пари;
3. броя и стойността на операциите, извършени чрез инструменти за електронни пари;
4. броя и стойността на операциите по презареждане на инструменти за електронни пари;
5. изпълнените трансакции и регистрираните опити да се изпълнят такива трансакции, които нарушават или заобикалят нормативните разпоредби.

(2) Издателите на електронни пари уведомяват БНБ за:

1. общата стойност на електронни пари, издадени от тях през последните шест месеца;

2. общия брой на издадените от тях инструменти за електронни пари, намиращи се в обращение към 30 юни и 31 декември всяка календарна година;

3. данните по ал. 1, т. 3, 4 и 5 тримесечно.

(3) Отчетите по ал. 2 се подават не по-късно от края на календарния месец, следващ края на отчетния период.

(4) По искане на БНБ издателите предоставят и други данни относно издаването на електронни пари и пускането в обращение на инструменти за електронни пари.

Раздел II

Отчетност на операторите на платежни системи

Задължение на оператора на платежна система за предоставяне на информация

Чл. 30. (1) Операторите на платежни системи осигуряват контрол и отчетност за всяко прието и обработено платежно нареждане.

(2) Операторите на платежни системи предоставят информация на БНБ в съответствие с нейните изисквания и под следната форма:

1. отчети за операциите на платежната система;
2. отчети за дейността на оператора на платежната система;
3. отчети за извършени тестове на оборудването;
4. отчети за резултатите от анализи, извършени във връзка с присъщите на системата операционни и сетълмент-рискове;
5. извънредни отчети в случай на неплатежоспособност или прекратяване на участници в системата;
6. извънредни отчети в случай на проблеми при функционирането на платежната система;
7. специални отчети, които обхващат специфични данни, изисквани от БНБ с оглед осъществяването на надзор върху операциите на платежната система и дейността на оператора на платежна система.

(3) Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указания съдържанието, формата, периодичността и сроковете за подаване на отчетите по ал. 1 и 2.

Задължение на оператора на платежна система за незабавно уведомяване

Чл. 31. Операторът на платежна система незабавно уведомява БНБ в следните случаи:

1. ако ликвидността или платежоспособността на оператора на платежна система е застрашена;
2. ако операторът на платежна система е предприел съществен преглед и/или

осъвременяване на информационните системи или ако е започнал разработването на нов пакет услуги, които в значителна степен засягат състоянието на информационната технология, както и при промени, свързани с функционалността на системата;

3. при всякакви други събития, които могат да имат отношение към управлението на платежната система.

Раздел III

Отчетност на участниците в платежните системи

Чл. 32. Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указание съдържанието, формата и сроковете за подаване на отчетите от участниците в платежните системи.

Раздел IV

Отчетност на доставчиците на платежни услуги

Чл. 33. (1) Доставчиците на платежни услуги предоставят на БНБ информация относно предоставяните от тях платежни услуги.

(2) Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, определя с указание съдържанието, формата и сроковете за подаване на отчетите от доставчиците на платежни услуги.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл. 9, ал. 5, чл. 10, ал. 2, чл. 10, ал. 4, т. 8, чл. 22, ал. 2, чл. 25, ал. 5, чл. 94, ал. 2, чл. 95, ал. 1, т. 8 и § 10 от Закона за платежните услуги и платежните системи, приета е с Решение № 86 от 16 юли 2009 г. на Управителния съвет на Българската народна банка и влиза в сила от 1 ноември 2009 г.

§ 2. Тази наредба отменя Наредба № 16 от 2005 г. за електронните платежни инструменти (ДВ, бр. 81 от 2005 г.).

§ 3. Подуправителят, ръководещ управление „Банково“ на БНБ, издава указания по прилагането на тази наредба.

НАРЕДБА
за изменение и допълнение на Наредба № 16 от 2009 г.
за лицензиране на платежните институции и
операторите на платежни системи

(Обн. – ДВ, бр. 102 от 2009 г., в сила от 1 януари 2010 г.)

.....

Заклучителна разпоредба

§ 4. Тази наредба се издава на основание § 10 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за платежните услуги и платежните системи и е приета с Решение № 144 от 10 декември 2009 г. на Управителния съвет на Българската народна банка.